

DRŽAVA PRETVORILA VODOSISTEM SELOVA U SKADAR NA BOJANI

POTROŠENI MILIONI, A VODE NEMA

*** Za vodosistem Selova potrošeno skoro 55 miliona dolara * Niš danas ima vodu samo zato što nema industriju * Grad Niš i region Toplice već 28 godina čekaju pitku vodu iz vodosistema koji se ne gradi * Država ne reaguje, a lokalni političari ćute**

Izvor slike: www.hidrotehnika.rs

Uskoro se navršava 30 godina od početka radova na vodosistemu Selova, u koji je uloženo skoro 55 miliona dolara, a Toplički okrug i Niš ni u snu ne mogu da predvide da li će i kada ovaj novi Skadar na Bojani biti završen. Reakcija državne vlasti potpuno izostaje, a lokalni političari ćute, dok ovaj region od nestašice vode spašava samo nepostojanje industrije.

Na sreću, Niš još odoleva žeđi jer je pre 25 godina privremeno rešio problem dovodeći vodu 70 kilometara dugim cevovodom od Ljuberađe u opštini Babušnica, blizu istočne granice Srbije. Tako je niški vodovod sakupio vodu iz svih većih izvorišta sa Suve planine, ali je nekoliko poslednjih sušnih godina preživeo samo zato što je u međuvremenu postao industrijska „crna rupa“. Više nema Elektronske i Mašinske industrije (35.000 radnika), niti fabrika srednje veličine čija je proizvodnja iziskivala dosta vode (tekstil, obojena metalurgija, pumpe).

Za razliku od Niša, koji je pre četvrt veka preduzeo bar nešto, gradovi u regionu Toplice odavno imaju problema sa pijaćom vodom. Selova je trebalo da bude spas za sve.

Milioni koji se tope

Akumulacija Selova nalazi se pored istoimenog planinskog sela na obroncima Kopaonika, zapadno od Kuršumlije, oko 75 kilometara daleko od Niša. Tu je reka Toplica pregrađena branom visokom 71 i dugačkom 430 metara. Uzvodno od brane trebalo bi da se sakupi 75 miliona kubnih metara vode, kojom bi se napajali Kuršumlija, Blace, Prokuplje i Merošina, ali i grad Niš. Nišlije bi dobijale 1.600 litara vode u sekundi, a to je više nego što danas ukupno ima niški vodovod iz Nišave i pet dobrih planinskih izvorišta.

Drama Selove, a time i gradova koji čekaju vodu nizvodno od nje, leži u poznatoj srpskoj kreni-stani politici. Takva politika dopušta da se sa velikom pompom uđe u projekat i da se na prvoj krivini ćutke iz njega izađe, pa šta košta. Onda se čeka neka nova vlast, koja će neizostavno kritikovati prethodnu i, možda, nastaviti tamo gde je ona stala, ali opet do narednih izbora.

U međuvremenu, troškovi rastu, pa se tako na Selovi već tope i nestaju milioni uloženi dolara, a da nikakvog efekta nema. Umesto vode, sa brane se obrušava veliko kamenje na prometan seoski put u podnožju, jer ovu ogromnu tvorevinu niko ne održava. U okolini brane nestalo je sve što je od gvožđa. Građani Kuršumlije spekuliraju da su prodati kao staro gvožđe čak i ogromni metalni zaptivači sa branu, što povezuju sa teškim socijalnim statusom izbeglica smeštenih u stare radničke barake.

– Pred početak izgradnje govorilo se da će cena celog projekta biti oko sto miliona dolara. Posle 28 godina sagrađena je samo brana, a procenjuje se da će za ostatak radova opet biti potrebno oko sto miliona dolara – kaže nekadašnji generalni direktor, a sada rukovodilac za investicije u niškom vodovodu, Bogdan Milentijević.

Za naše prilike, nije neobično što je danas komplikovano izračunati stvarnu cenu Selove. Prema [zvaničnim podacima iz 1996. godine](#), za realizaciju prve faze (izgradnju brane i akumulacije, bez cevovoda) bilo je potrebno oko 92 miliona dolara, a do tada je uloženo oko 40.

U to vreme su radovi prestali i nastavljeni su tek u periodu od 2004-2007. godine, kada su [„Srbija vode“ dovršile branu](#), što je stajalo još 14 miliona dolara. Tada su „Srbija vode“ procenile da je ukupna investiciona vrednost brane i akumulacije 103 miliona dolara, a da je za završetak radova potrebno još oko 19 miliona dolara. Šest godina kasnije (2013), direktor „Srbija voda“, Goran Puzović, baratao je istim podatkom i rekao da je za dovršenje prve faze potrebno još oko 20 miliona dolara.

Ostalo je nejasno kako se došlo do cene od 103 miliona dolara, ako je u dva navrata potrošeno ukupno 55 i tvrdi se da nedostaje još samo 19 (ukupno 73 miliona dolara).

Nezvanično – kriva politika

Službeno, o Selovi bi trebalo da brine kuršumlijsko Društveno preduzeća za vodosnabdevanje područja Toplice i Niša. Danas je to [preduzeće – fiktivno](#). Vršilac dužnosti direktora, Miodrag Ćirić, kaže:

– Ja sam na čelu preduzeća koje ne posluje i čija se sudbina trenutno ne zna. Država hoće da proda Selovu, ali ja nisam s tim u toku. U periodu od 1995. godine mi smo samo predavali završni račun, a od 2000. godine nismo primali platu.

DP „Selova“ postoji skoro koliko i ideja o samoj Selovi, a do sada nijednom nije urađena revizija poslovanja, što otežava sagledavanje svih investicija koje su prošle kroz ovo preduzeće.

Prema [izveštaju „Srbija vode“](#), radovi na Selovi su 2007. godine prekinuti „bez razloga“. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede je 2007. godine odbilo da predloži Vladi zadržavanje nadležnosti „Srbija voda“ nad izgradnjom visokih brana, stavljajući još jednom do znanja da je Selova isključivo stvar države.

Ta činjenica bila je jasna još početkom 1993. godine, kada se već znalo da će prvobitni rok za završetak celog sistema (1994) biti uveliko probijen. U tom trenutku su predstavnici zainteresovanih opština razgovarali o nastavku radova na Selovi sa tadašnjim potpredsednikom Vlade Srbije, dr Zoranom Arandjelovićem, danas dekanom Ekonomskog

fakulteta u Nišu. Arandžević je obećao da će Selova biti među desetak investicionih prioriteta u Srbiji, a lokalni političari su to pozdravili i poručili da će i opštine uplatiti svoj deo novca – ako država to učini prva i pruži primer.¹ Dovođenje vodosistema Selova bilo je posebno važno Nišu, jer bi, u tom slučaju, odustao od investiranja u preradu nišavske vode.

Mada je jasno da slavine sa Selove kontroliše isključivo država, u Toplici i Nišu dobar deo javnosti smatra da podjednaku krivicu snose i lokalni političari. Njihovi povremeni sastanci s predstavnicima države nisu davali nikakvog rezultata. Tako su, u leto 2010. godine, rukovodioci topličkih opština i Niša držali sastanak s predstavnicima ministarstava za poljoprivredu i infrastrukturu i navodno se dogovorili da, za desetak dana, potpišu sporazum po kojem će država uložiti 113 miliona evra kako bi vodosistem Selova bio završen do 2016. godine.

Nedavno se oglasila i opština Kuršumljija, pokretanjem inicijative za Selovu, koja se na tome završila. Prvi ljudi Toplice i Niša su se, u aprilu 2013. godine, okupili na brani uz prisustvo televizijskih i drugih medijskih ekipa. Ostalo je nejasno šta im je bio cilj – da poruče biračima kako s njima dele zabrinutost ili da apeluju na svoje partijske šefove u Beogradu da reaguju. Ubrzo zatim, predsednik opštine Kuršumljija, Radoljub Vidić, saopštio je da će Vlada Srbije izdvojiti 30 miliona evra za nastavak radova na Selovi.

Gradonačelnik Niša, dr Zoran Perišić (SNS), obišao je prošle godine sa još nekim čelnicima usnulu Selovu.

– Sadašnja Vlada Srbije i gradovi koji su uključeni u projekat daće svoj maksimum da se radovi što pre nastave – obećao je Perišić.

Dva meseca kasnije, Perišić je bio još jasniji:

– Neshvatljivi su nebriga i nezainteresovanost vladajućih garnitura u prethodnom periodu da jedan ovakav prirodni benefit ne bude stavljen u funkciju. Sada postoji i apsolutna spremnost da se ovaj posao privede kraju.

Izvor slike: www.ni.rs

Vlada je, čini se, bila isuviše daleko da bi to čula, gradovi opet nisu dali svoj novac, a narod je još jednu epizodu „Selova“ odavno zaboravio.

Opasna igra

Kako se čini, zasad nema negativnih političkih posledica zbog zapostavljanja Selove.. Leta 2012. godine ronoci su spuštali pumpe u grotlo izvorišta Krupac 60 metara ispod normalnog nivoa, da bi dohvatili vodu koja se povlači. Niš nije osetio žeđ i nikad nije saznao ko su junaci kojima treba da zahvali što česme nisu presušile.

¹ Izvor: Narodne novine, Niš, „Selova sa garancijom“, Ponedeljak, 01.03.1993

Takva junaštva postaće besmislena ako počnu da se ostvaruju obećanja koja se odnose na obnovu industrije u Nišu. Niš još od izgradnje cevovoda od Ljuberađe, pre 25 godina, nije uložio nikakva sredstva u dovođenje novih količina vode u grad. U [gradskoj Upravi za finansije](#) ne postoje podaci o tome da je, u poslednjih 15 godina, Niš izdvojio sredstva iz budžeta za Selovu.

– Selova uopšte nije bila opcija Niša, - kaže Jordan Stanković, penzionisani direktor niškog vodovoda. Stanković se proslavio u sličnoj situaciji pre 25 godina, kada je postojao sporazum o izgradnji akumulacije na Vlasini, a on je, videvši da to nije izvodljivo, doveo vodu u Niš sa Suve planine.

– Niš se nadao dovođenju vode sa Vlasine, što se pokazalo neostvarivim jer su usputne opštine htele da dobiju vodu, a da ne plate. Kad je počela gradnja akumulacije Zavoj kod Pirota, Niš je dao svoje finansijsko učešće da bi rezervisao kasnije pravo na korišćenje i te vode. Zbog toga smo od Bele Palanke do Niša (oko 40 km) ugradili širi cevovod, koji bi mogao da prihvati i vodu sa Zavoja. Onda su me, odjednom, naterali da potpišem saglasnost za dovođenje vode sa Selove. To je bio uslov da nam država finansira nabavku i ugradnju filterskih postrojenja za brzo prečišćavanje nišavske vode u Medijani, što nikad nije učinjeno.

Trenutno su Nišu neophodna još 424 litra vode u sekundi i ta potreba može samo da raste. Zasad je izvesno samo to da bi iznenadna izgradnja fabrike na teritoriji Niša mogla značiti i nestašicu vode. Da li će Niš zaista dočekati da mu toliko željeni razvoj industrije donese drugi ogroman problem – žeđ?

RUKOVODIOCI U ZATVORU ILI POLITICI

Jordan Stanković, legendarni direktor niškog vodovoda iz perioda spasonosnog dovođenja vode sa Suve planine u Niš, podseća da su isprva [nosioci projekta Selova](#) bili kuršumlijska Radna organizacija za vodosnabdevanje Toplice i Niša „Selova” i niška Radna organizacija za vodovod i kanalizaciju „Naisus”, ali da je „Selova” kasnije pretvorena u društveno preduzeće koje je preuzelo čitav posao.

– „Selova” je osnovana sa nestručnim kadrom, a njen upravni odbor činili su političari. Neki rukovodioci tog preduzeća bili su i u zatvoru, tehnička dokumentacija im je ostala na nivou od pre dvadeset godina i tu će morati mnogo da se radi. Zato će se nastavak izgradnje sistema Selova još dugo pominjati uglavnom u predizbornim kampanjama, – sumnjičavo kaže Stanković.

Jordan Stanković i danas žali za vodom sa Zavoja. Smatra je neuporedivo kvalitetnijom od one sa Selove, a njeno dovođenje u Niš tehnički jednostavnijim i jeftinijim.

Novinar: Aleksandra Cvetković

Tekst je nastao u okviru projekta „Građanska osmatračnica” koji je deo projekta [Unapređenje mehanizama odgovornosti u javnim finansijama](#) koji Program UN za razvoj (UNDP) sprovodi uz finansijsku podršku Vlade Švedske (SIDA) bavi se podrškom istraživačkim novinarima i neprofitnim organizacijama u “potrazi za informacijama” o potrošnji javnih sredstava u Republici Srbiji. Svi stavovi i mišljenja proistekli u tekstovima istraživačkih novinara ne predstavljaju nužno stavove UNDP ili Vlade Švedske.